

Sisällys

”Katsokaa veistoksia, kunnes näette ne!” 7

1. KOHTEENA KIRJALLISUUS RAJASEUDULLA 11

Suomenkielinen kirjallisuus Venäjän Karjalassa 11

Kirjallisuusaineistot ja kirjailijat 26

Aineistoon ja sen tulkintaan liittyvät eettiset kysymykset 31

2. TULKINNAN KEHYKSET: NARRATIIVIT, VALLANKÄYTTÖ JA EI-VENÄJÄNKIELINEN TILA 35

Keskiössä neuvostonarratiivit, neuvostokuvastot ja koodi 35

Sosialistinen realismi koodina 40

Koodin valvojat 53

Spatiaalinen käänne tulkinnan kontekstina 59

3. SUOMENKIELISEN KIRJALLISUUDEN PERUSTAMINEN NEUVOSTO-KARJALAAN 70

Suomen kielen vaihteleva asema 1920–1930-luvuilla 70

Kohti organisoitua kirjallisuuselämää 77

4. OLEMATON EI-VENÄJÄNKIELINEN TILA JA POISSULKEVA RAJA 89

Suomenkielisen kirjallisuuden elvyttäminen toisen maailmansodan jälkeen 89

Kotiin ja Moskovan yhteyteen palaava sotasankari 100

Periferian muodonmuutos 119

Ongelmallinen ei-venäjänkielisyys 136

Yhteenveto 149

5. RAJA JA TOINEN AVARTAVAT EI-VENÄJÄNKIELISTÄ TILAA 152

Hruštšovin uudistukset ja uuden aikakauden alku Neuvosto-Karjalassa 152

Yksilön identiteetin neuvottelua rajan yli 173

Uusi vapautuu vanhasta, paikallisväri vahvistaa ei-venäjänkielistä tilaa 188

Historianarratiivin monimutkaistuminen: kamppailu ei-venäjänkielisen tilan hallinnasta 208

Yhteenveto 219

6. RAJASEUTU MONIÄÄNISTYY 224

Toisinajattelijoiden kulttuurin voimistuminen ja suomen kielen heikentyvä asema 224

Kyläproosa, dokumenttiproosa ja maaginen realismi muuttavat ei-venäjänkielisen tilan merkityksiä 240

Vaarallinen rajan ylittäjä ja traumaattinen ei-venäjänkielinen tila 247

Rituaalinen toisto, ironia, huumori ja modernisaation kritiikki ei-venäjänkielisen tilan ja identiteetin rakentajina 265

Yhteenveto 292

7. RAJOJEN YLI LIIKKUVAT KIRJAILIJAT: UUDET TILAT JA IDENTITEETIT 295

Kulttuurivallankumous: neuvostoajasta Neuvostoliiton jälkeiseen aikaan 295

Suomen kielen ja kirjallisuuden kamppailu kulttuurisesta tilasta 311

Uudet sankarit: selviytyjä, antisankari ja paikaton vaeltaja 321

Synkkyyden ja toivottomuuden tilasta rajaseudun hypertilaan 342

Yhteenveto 357

8. TOTALITAARISEN KULTTUURIN REUNALTA KESKELLE RAJOJA 360

Ei-venäjänkielisen tilan ja identiteetin muutos suhteessa rajaan 361

Neuvostokirjallisuudesta rajakirjallisuudeksi 366

Viitteet 370

Lyhenteet 387

Kuvalähteet 387

Tutkimusaineistot 388

Tutkimuskirjallisuus 405

Liite 1: Neuvosto-Karjalan ja Venäjän Karjalan väestönlaskentatietoja 426

Liite 2: Neuvosto-Karjalan alueet ja suomenkielinen väestö 427

Henkilöhakemisto 428

Asiasana- ja teoshakemisto 430

Kirjoittaja 436